

PLIAJ KONSIDEROJ PRI TERMINOLOGIO

En la konstrua fako, Jan Werner, ĉeĥa inĝeniero delonge agadis pri la problemoj de konstru-faka terminologio. Jam juna, li interesiĝis pri terminologio kaj rilatis kun diversaj koncernataj esperantistoj.

La tasko ampleksas, ĉar al ĉiu profesio korespondas specialaj bezonoj.

Ni varme konsilas legi lian libron "**Terminologiaj konsideroj**" aro da diversaj artikoloj (eldonita 2004) havebla ĉe la libro-servo de UEA.

Fakte, teknikisto aŭ fakulo **bezonas** elekti kaj uzi precizajn vortojn--terminojn- kiuj ebligas eviti konfuzojn (kaŭzoj de eraroj).

Ni observu ekzemple, kiom konfuziga povas esti la **plur-signifeco** de vorto (nomata de lingvistoj *polisemio*). "*Anglaj fakuloj el la sfero de lingvistiko, helpe de ekzaktaj metodoj, elektis 500 plej oftajn vortojn en la angla kaj trovis, ke al ili eblas atribui pli ol 14000 diversajn signifojn!*" (pli ol 28 signifojn por unu vorto) La leganto bonvolu provi serĉante en sia angla vortaro vortojn, kiaj estas "**get**" (8 kolumnoj!) aŭ "**lead**" Tiu-ĉi povas esti verbo (12 ĉefaj signifoj) aŭ substantivo (8 signifoj el kiuj unu termino pri elektro) sen menciis idiotismojn!

Esperanto estas lingvo, kiu strebas eviti plur-signifecon, sed ne ĉiam sukcesas, sub la influo de tradiciaj lingvoj (precipe eŭropaj).

Ĉu vi estas iom scivolema? Malfermu la PIVon al vorto **tabulo** aŭ pli okulfrape al **stablo**:

Tiu vorto povas rilati al 3 nocioj:

1) *metia tablo*

2) *subportilo por
tabuloj kaj*

3) *subportilo de
pentrista tabulo*

De maldekstre dekstren (PIV): Stablo 1 / Stablo 2 / Stablo 3

Okulfrape, tiuj tri objektoj estas malsimilaj laŭ funkcio kaj tute ne indas nomi ilin per sama termino. Por la 2a nocio, Jan Werner konsilas do uzi la terminon *tresto*. (Terminologiaj konsideroj p10 ĝis 16) Pri la 3a aperas pentro-stablo en la BILD-VORTARO [2012] je l'artikolo 157 **Belarto I**, termino N°26, p 302. (konsilinda aĉeto!).

Nun, ni citu kelkajn ekzemplojn, per kiuj la aŭtoro klare montras, ke *kunmetitaj vortoj* estas foje ĝene elast-sencaj. :

Bendsegilo: Ĉu temas pri *segilo de bendoj* aŭ *segilo bend-forma*?

Metalsegilo: Ĉu temas pri *segilo de metaloj* aŭ *segilo el metalo*?

Evidente temas ĉe la unua pri segilo bend-forma, kaj ĉe la dua pri segilo de metaloj.

Sed ĉu tiaj kunmetitaj vortoj estos ĉiam klaraj kaj tuj kompreneblaj? Tiaj vortoj ne ĝenas, kiam la kunteksto estas klara. Ekzemple, laboristo fingre montras kaj petas de kolego "*donu la metalsegilon, mi petas*". Eraro tiam ne eblas. Sed, ĉu estos same en senbilda teknika teksto?

Alia ekzemplo de objekto plej konata de konstruistoj, lignaĵistoj kaj brikolistoj estas la jena:

Nia kara PIV, iom konfuze aperi-
gas la terminon *ŝraŭbkrampo*, ĉe
la fino de l'artikolo **krampo**, kun
difino "*junto-premilo, uzata sur
stablo por kunigo de grandaj ele-
mentoj*"

Ambaŭ tiuj vortoj *ŝraŭbo-krampo* kaj *junto-premilo* aperas en la BILD-VORTARO je l'artikolo 285 Lignaĵisto I (termino N°14, p 520) verŝajne sub influo de la PIVa artikolo. La unua vorto povus esti miskomprenata en senbilda kunteksto, ĉar la nocio de krampo rilatas pli al fera fiksilo (ĝenerale kun pintoj). Do kio estas ŝraŭbokrampo? Ĉu fera fiksilo kun ŝraŭboj? La dua termino *junto-premilo* ŝajnas pli klara, malgraŭ la elasta senco de la vorto junto.

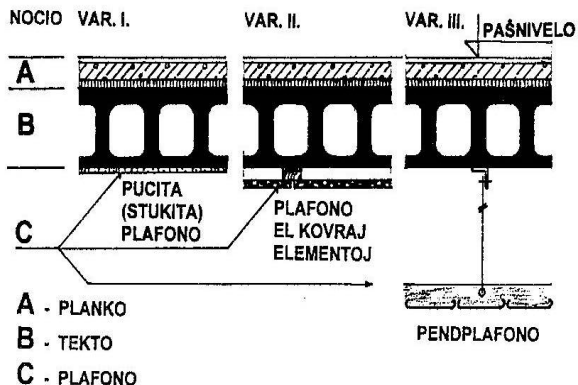

Fera krampo

Foje teknikistoj devas rekoni, ke mankas termino en sia fako. Kiel ĉiu ajn lingvo, Esperanto estas nek perfekta, nek kompleta. Bona ekzemplo donas Jan Werner, analizante la nociojn de *planko* kaj *plafono* en sia 22a ĉapitro en Terminologiaj konsideroj.

Krude resume, inter *planko* kiel supra surfaco, el ligno, kaheloj, plastaj platoj, sur kiu oni paŝas kaj *plafono* supre de niaj kapoj en suba ĉambro, estas portanta konstrukto (el betono, el lignaj traboj, ks) por kiu devus ekzisti speciala termino.

La aŭtoro prave proponis la terminon "tekto" por la nocio B:

Ĉu indas krei novajn terminojn? Sur tiu kampo, nepras esti prudenta kaj eviti malutilajn neologismojn. Kelkaj esperantistoj rifuzas la neologismemon, kiu laŭ ilia vidpunkto tiras Esperanton ekster ĝiaj facilaj kaj internaciaj bazoj. Ekzemple la vorto *biologio* ne estos tuj komprenata de esperantisto, kies denaska lingvo ne estas eŭropa. Tial preferindus *vivo-scienco*. Ni neniam forgesu la celon de internacieco, kerne ligita al nia lingvo.

Krome, se necesas enkonduki novan terminon, ĝi respektu kelkajn rigorajn regulojn: Limigi la analizan fakon, klasifiki la nociojn, precize rilatigi la terminon kun ĝia nocio, doni difinon, respekti gramatikajn regulojn en la vorto-farado*. Kompreneble, estas ankaŭ necese kunlabori kun samfakuloj el malsamlingvoj, ne nur eŭropaj, kio estas malfacila agado en la nuna stato de esperanto-aktivuloj.

Ni volonte donus pliajn ekzemplojn de tiaj terminologiaj konsideroj, sed ni preferas kuraĝigi la leganton aĉeti la libron de Jan Werner, kun eta konsilo: Ĝi konsistas el sinsekvaj ĉapitroj aŭ artikoloj, kiujn oni povas legi, ŝvebante de unu al alia. Oni komencu la legadon per pli facile alireblaj artikoloj, tiuj kiuj traktas konkretajn ekzemplojn.

Pierre Grollemund 04 aprilo 2016

Notoj:

1. Legantoj interesataj pri perfektigado rilate al vort-farado, konsultu la libreton de André Cherpillod

VORT-konsisto, VORT-farado, VORT-analizo, VORT-ordo

- Teorio de la vortfarado, 56 paĝoj, 6€
 - Mendebla ĉe l'aŭtoro: La Blanchetière Fr 72320 COURGENARD
2. Kiel anoncote en antaŭa numero de JAR-KOLEKTO 2013, esperantistoj de la fam-konata "Kastelo Grezijono" aperigis dulingvan "Teknikan Vortaron" kun multaj koloraj bildoj. Havebla ĉe:

<http://gresillon.org/?lang=eo> aŭ ĉe la Libroservo de SAT-Amikaro / Paris.